

Федорук Н.С.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного права
юридичного факультету

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

УДК 342.92

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.1.15>

ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНИЙ ОРІЄНТИР РЕФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Постановка проблеми. Доктрина людиноцентризму сьогодні визнана більшістю вчених-адміністративістів як основа ціннісно-світоглядної трансформації адміністративного права. Проте реальне відображення її положень у вітчизняній науці і, особливо, практиці сучасного адміністративного права, є досить неоднозначним та суперечливим.

Безумовними досягненнями «людиноцентристської трансформації» адміністративного права стали численні наукові дослідження (частина яких вже набула втілення в діючих нормативних актах та правозастосовчій практиці). Наприклад, це розвиток ідей публічно-сервісного права та адміністративних послуг, спроба трансформації базових категорій адміністративного права (заміна управлінської термінології на термінологію публічних послуг), формування базових принципів адміністративного права на основі принципу верховенства права та принципів належного урядування, формування інститутів адміністративної юстиції, адміністративних процедур та ін. Тим не менш, застосування ідей людиноцентризму є неоднозначним та «нерівномірним» стосовно окремих інститутів адміністративного права, а в деяких підручниках та наукових працях, як справедливо зазначає Р.С. Мельник, про цю концептуальну засаду адміністративного права не сказано ані слова, а висунута понад десять років тому на обговорення проблематика людиноцентризму сьогодні перейшла в розряд «другорядних» питань [7, с. 26]. Крім того, наукові дослідження ідей людиноцентризму в адміністративному праві часто обмежуються абстрактними і дуже узагальненими визначеннями людиноцентристського підходу без детального аналізу його реального втілення у конкретних нормах і відносинах, а також у світогляді і методології науки адміністративного права.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження людиноцентристських засад тран-

сформації понятійного апарату адміністративного права проведене на підставі аналізу праць теоретиків та філософів права, (Ю.С. Шемшученка, І.Л. Честнова, К.В. Горобця, Д.М. Азмі, В. Горбатенка та ін.), а також вчених-адміністративістів, що досліджували проблематику застосування людиноцентристського підходу в науці адміністративного права (В.Б. Авер'янов, Курінний Є.В., Мельник Р.С. та ін.).

Мета статті – обґрунтування зміни ціннісно-світоглядного наповнення базових понять та категорій адміністративного права з позицій людиноцентризму.

Виклад основного матеріалу. Людиноцентризм став першою із загальнонаукових категорій, яка почала активно використовуватись в адміністративному праві. Про необхідність зміни світоглядної основи вітчизняного адміністративного права вперше були поставлені у працях В.Б. Авер'янова, який наголошував, що для зміни ціннісної орієнтації адміністративного права, нова адміністративно-правова доктрина має ґрунтуватись на протилежній – «людиноцентристській» – ідеології, згідно з якою держава повинна, умовно кажучи, «служити» інтересам громадян (тобто діяти на «благо людини») шляхом всебічного забезпечення пріоритету її прав, свобод та законних інтересів у сфері діяльності публічної адміністрації [1, с. 10-16]. Для свого часу подібні погляди вважались революційними і викликали неоднозначне сприйняття з боку представників традиційного управлінського розуміння ціннісної суті адміністративного права. Проте на сьогоднішній день людиноцентристську доктрину адміністративного права визнано світоглядною основою сучасного адміністративного права більшістю науковців.

В сучасній вітчизняній юридичній науці людиноцентризм розуміється як утвердження загальнолюдських цінностей в праві шляхом забезпечення та захисту основних прав і потреб

людини через утвердження загальнолюдських цінностей в правових нормах. Утвердження доктрини людиноцентризму пов'язують з докорінною зміною ролі права, яке поряд із інструментальним значенням як основного регулятора суспільних відносин, набуває рис основного ціннісного орієнтуру, однієї з фундаментальних суспільних засад, що виконує людинотворчу функцію і створює умови для реалізації людиною її можливостей [10, с. 21]. На думку Ю.С. Шемшученка, найвизначнішою цінністю, реалізувати яку покликане право, є існування людського суспільства і життя кожного окремого індивіда. В особистому та соціальному житті фундаментальну роль відіграють такі цінності, як свобода, рівність, справедливість, гуманізм, добро. І ці цінності самі по собі не мають жодного значення, а лише з прив'язкою до особистості, до її реальних можливостей самореалізації. Такі права, як право на життя, свободу, гідність, недоторканість особи, участь у політичному житті – є необхідними умовами влаштування життя людини у цивілізованому суспільстві і тому повинні бути визнані та захищені державою [12, с. 7-9]. Про необхідність запровадження людиноцентристського підходу в адміністративному праві наголошує Є. Курінний, умовами якого повинні виступати наявність громадянського суспільства та правової держави [6, с. 48].

На думку Р.С. Мельника, напрямками, які допоможуть зробити вітчизняне адміністративне право людиноцентристським на сутнісному, а не декларативному рівні є наступні: 1) коментування Конституції України, особливо таких її положень, що стосуються прав і свобод людини у відносинах з публічною адміністрацією; 2) оновлення змісту підручників з адміністративного права; 3) реформування системи адміністративного права, спрямоване на виділення нових галузевих утворень в його змісті. В якості основи такої трансформації дослідник визначає «належне розуміння сутності та змісту прав людини є, з одного боку, обов'язковою умовою їх повної реалізації, а з іншого – способом реального впровадження в життя концепції людиноцентризму» [7, с. 30-33].

Проте, на нашу думку, така проблема є значно глибшою і її вирішення пов'язано і явищем «трансформації сприйняття» адміністративно-правової дійсності стосовно суті явищ, які її складають, та закономірностей їх взаємозв'язків. Оновлення змісту підручників, тлумачення конституції та зміна структури системи галузі, які

пропонує Р.С. Мельник як спосіб впровадження принципу людиноцентризму в адміністративному праві, повинно бути завершальною, а не початковою стадією цього процесу. Підручники та наукове тлумачення нормативних актів, якщо використовувати термінологію Т. Куна, є продуктом «нормальної науки», тобто доктрини, яка має достатній рівень теоретичної розробки та знаходить підтримку абсолютної більшості науковців. Людиноцентризм в адміністративному праві поки що вважається «аномалією» – тобто новим явищем адміністративно-правової дійсності, яке ще потребує досліджень. Отже, досягнення справжньої людиноцентристської сутності вітчизняного адміністративного права слід проводити через «трансформацію сприйняття» змісту таких базових для адміністративного права категорій, як «держава», «публічна влада», «публічний інтерес» та ін. Переосмислення цих понять та наповнення їх справжнім, а не декларованим, людиноцентристським змістом і є ключем трансформації українського адміністративного права у відповідності до західної цивілізаційної традиції. Неорадянська патерналістська традиція адміністративного права може бути подолана шляхом дійсного усвідомлення та сприйняття західної традиції поглядів на державу як елемент громадянського суспільства, тлумачення публічних прав особи, розуміння сутності та меж поняття «публічний інтерес», «публічний примус» та інших. Але, на жаль, в сучасній адміністративно-правовій науці має місце перейменування радянських понять та категорій адміністративного права без суттєвої зміни їх змістовного наповнення. Тому про впровадження нової доктрини говорити ще зарано по причині відсутності у вітчизняній науці критичної маси дослідників, які би дійсно сприймали явища та процеси адміністративно-правової дійсності з людиноцентристської точки зору та могли їх ефективно викладати в підручниках, тлумачити в коментарях Конституції та формулювати в нормах законів та підзаконних актів, які регулюють відносини особи та суб'єкта публічної адміністрації.

До ціннісно-світоглядних засад людиноцентризму, на яких повинні базуватися адміністративно-правова наука і практика, на нашу думку, повинні насамперед, належати наступні уявлення про основні елементи адміністративно-правової дійсності.

1. Публічна влада з позицій людиноцентризму тлумачиться вже не як односторонній примус, а повноваження суб'єкта на здійснення

певних дій чи прийняття рішень, необхідність яких визнана більшістю учасників суспільних відносин, в яких застосовуються владні повноваження. Тобто влада – це своєрідний мандат суспільства наданий певному суб'єкту на прийняття певних рішень та здійснення дій в інтересах всього суспільства, який, в тому числі, включає право на застосування примусу.

2. Одним із базових принципів доктрини людиноцентризму є визнання приватних фізичних і юридичних осіб є рівними учасниками правовідносин поряд із суб'єктами публічної адміністрації. Приватні особи як учасники адміністративних відносин підкоряються не суб'єкту влади, а закону, так само як і ті суб'єкти владних повноважень, які вступають разом з ними у правовідносини. Якщо суб'єкт владних повноважень при цьому буде діяти методом або у спосіб, що не визначений нормою права – його дії будуть визнані незаконними, а він сам стає суб'єктом юридичної відповідальності.

3. Інтерес держави (або іншого суб'єкта публічної влади) не є важливішим за інтерес людини, оскільки його захист в кінцевому результаті має на меті захист прав приватних осіб. З точки зору людиноцентризму, держава не може мати якісь «власний інтерес, відмінний від інтересів окремих осіб» [8, с. 104]. Держава не може бути антагоністом громадянського суспільства, а навпаки є вищою формою його організації. Держава, або будь-який інший суб'єкт публічної влади, забезпечує реалізацію і захист прав та інтересів кожного члена суспільства через здійснення своїх функцій шляхом реалізації владних повноважень. Застосування обмежувальних чи примусових заходів при цьому не повинно сприйматися як обмеження приватного інтересу, оскільки кінцевою метою таких заходів є безпека і добробут кожного конкретного громадянина (наприклад, карантинні обмеження, які сьогодні часто піддаються критиці по причині порушення приватних прав осіб).

4. І чи не найважливішою ознакою «трансформації сприйняття» науковцем внаслідок справжнього усвідомлення доктрини людиноцентризму повинна стати зміна розуміння сутності публічного права (і, відповідно адміністративного права як його частини). Право розуміється не як «директива» чи припис держави, а як матеріальне відображення природного права, де суб'єкт публічної влади виступає як гарант його реалізації. Норма стає правом не тому, що акт виданий і забезпечений державою, а тому що така діяльність держави легітимо-

вана самим суспільством. Тобто держава постає як один із інструментів правового регулювання (без сумніву, найбільш дієвий та ефективний), але виключно за умови її суспільної легітимації. Тобто право не може розглядатися як інструмент системи управління, яка діє відповідно чітких об'єктивних закономірностей, і де особі відведена роль об'єкта управлінського впливу. Держава через право набуває роль суб'єкта, що забезпечує діалог між різними соціокультурними групами. Звідси випливає і призначення права – як міри дозволеного конкретній особі, яке має вигляд не приписів, а принципів, коли «основне (базове) право акумулює саме принципи, тобто фундаментальні, значущі ... ідейні правила. Зокрема, воно об'єднує в собі основоположні ідеї справедливості, законності, гуманізму, формально-юридичної рівності учасників правового спілкування» [2, с. 30].

Останнє положення заслуговує особливої уваги з огляду на зміни традиційних уявлень про призначення держави як основного і єдиного регулятора суспільних відносин. Воно пов'язане, насамперед, із еволюційними змінами сучасного суспільства. Тут вступає в дію другий аспект змістовного наповнення категорії людиноцентризму як окремофілософської категорії адміністративного права – необхідність врахування активного розвитку та існуючого плюралізму сучасних філософських підходів до розуміння ролі особи у відносинах з державою, суті самої публічної влади і суб'єктів цією публічною владою наділених.

Розуміння публічно-владних відносин, яке сьогодні домінує в науці і практиці адміністративного права, спирається на традиційну модель системи управління, яка передбачає чотири основні елементи: суб'єкт управління (держави як єдине джерело публічної влади), об'єкт управління (приватні особи, на яких спрямовано владно-управлінський вплив у вигляді нормативних та індивідуальних актів держави), а також прямих та зворотних управлінських зв'язків (де прямі зв'язки – це правові заходи впливу держави на об'єкти управління – фізичних чи юридичних осіб, а зворотні – інформація про рівень ефективності виконання правових приписів держави).

За умов постіндустріального суспільства та глобалізації така система дещо видозмінюється, причому змінам підлягають всі її елементи. Чи не найбільшою трансформації зазнав такий її елемент, як «суб'єкт управління», або, як його зазначають в сучасній літературі, «суб'єкт

публічної адміністрації» чи «суб'єкт публічної влади». В сучасних умовах держава не є єдиним джерелом публічної влади. Ними можуть бути як різноманітні наддержавні об'єднання, так і інші суб'єкти: від органів місцевого самоврядування різних рівнів до громадських рад, що діють при органах влади чи приватних юридичних чи фізичних осіб, наділених делегованими повноваженнями. При цьому вони не є конкуруючими чи взаємопідлеглими владними суб'єктами, а діють як узгоджена система різновекторних джерел публічної влади які в сукупності забезпечують впорядкованість суспільства на всіх його рівнях. Публічна влада постіндустріальної держави вже не односторонній примус держави, а повноваження конкретного суб'єкта на здійснення певних дій чи прийняття рішень, необхідність яких визнана більшістю учасників суспільних відносин, в яких застосовуються владні повноваження. Крім того «в сучасних умовах постмодерністської реальності стає практично неможливим прагнення представників влади створити цілісну уніфіковану систему управління суспільними процесами, оскільки влада поступово втрачає попередню соціокультурну базу – людей, готових іти на будь-які жертви заради втілення волі, що виходить з єдиного центру» [4]. Тобто зміни «традиційних» суб'єктів публічної адміністрації зумовлюються змінами тих, кого прийнято називати «суб'єктами управління». Які ці зміни і чим вони викликані?

Насамперед це зміна самої структури постіндустріального суспільства, його елементів та зв'язків між ними. На відміну від звичного нам марксистського розуміння побудови суспільства, власність вже не є основним критерієм, а класи – основним елементом його соціальної структури. Класова структура замінюється статусною ієрархією, яка формується вже не на основі професії, а на основі освіти, рівня культури і ціннісних орієнтацій. Саме культурна ідентичність стає основою системи соціальної ієрархії. Вісь соціального конфлікту пролягає тепер не по лінії володіння чи не володіння власністю, а по лінії володіння – не володіння освітою і контролем над інформацією [9]. При чому існування таких «груп ідентичностей» може виходити за межі конкретних держав і створювати свої самостійні центри впливу в соціумі фактично ігноруючи наявні державні кордони. Тобто особа, як «суб'єкт управління», по-перше, вже не пов'язується із владовідносинами виключно з конкретною державою як її громадянин, а може піддаватися публічно-влад-

ному впливу як член наддержавного об'єднання (наприклад, ЄС) або як член якоїсь місцевої громади. Крім того, особа може ототожнювати свою суб'єктність у відносинах із владою не лише як громадянин, а і як член певної соціальної, культурної, професійної, релігійної та ін. спільноти, з якою конкретну людину пов'язують спільні цінності та інтереси. Отже в даному випадку має місце «розпорошеність» як джерел владного впливу, так і їх об'єктів, які не завжди обмежуються кордонами конкретних держав.

Наступним важливим аспектом трансформації категорії людиноцентризму є переосмислення самої його суті та базових цінностей. Зокрема, критичному переосмисленню цінності людиноцентризму піддаються як з точки зору об'єктивної неможливості їх реалізації в деяких суспільствах, так і неминучості суб'єктивного підходу в їх тлумаченні і застосуванні

Так «проголошення найвищої цінності життя демонструє свою хибність вже в контексті проблем евтаназії, самогубств, тероризму тощо. Так само критично можна ставитися і до зв'язки «гідність–власність», оскільки переважна кількість населення земної кулі (та його частина, що не входить до «золотого мільярду») не може оцінити своє життя ні з позицій гідності (бо воно проходить в голоді, злиднях, хворобах, перенаселенні та епідеміях), ні з позицій власності (адже власність є прерогативою більш-менш розвинених країн, де економічні відносини виходять на рівень визнання іншого рівним собі). Свобода та відповідальність виявляються неспроможними продемонструвати свою загальнолюдську значимість вже в контексті проблем абсолютної людської безвідповідальності за майбутнє людства, коли свобода робити дозволене сьогодні відсуває на останні щаблі відповідальність за зроблене вчора та за те, що буде зроблено завтра. Формальна рівність – один з наріжних каменів лібертарної теорії права – демонструє свою утопічність як загальнолюдська цінність не тільки в політиці подвійних стандартів, що пронизує усю сферу міжнародного спілкування та співробітництва, але й навіть на рівні правового життя окремих правових систем» [5, с. 77].

Суб'єктивні проблеми впровадження універсальних цінностей людиноцентризму (як і будь-якої іншої цінності в праві) стосовно конкретного суспільства чи держави, пов'язані з тим, що ніяка влада, особливо демократична, не може нав'язати будь-які цінності на свій розсуд. Якщо сконструйовані цінності будуть суперечити функціональності конкретного

суспільства і не будуть сприйняті населенням (як поведінкою і правосвідомістю), то вони не можуть претендувати на роль цінностей і в такому статусі не будуть існувати на протязі тривалого часу. Звідси впливає невідповідність змістовного наповнення цінностей в праві і правах людини в різних державах і типах суспільства [11]. Нажаль, науковці ще не виробили єдиного погляду щодо шляхів вирішення цієї проблеми. Зокрема, пропонується або застосувати принцип «оспорюваності» існуючого стану речей, який полягає в можливості його переглянути (т.зв. «редескрипція» прав людини по відношенню до конкретної ситуації), акцентуючи увагу на практичні проблеми вирішення локальних ціннісних конфліктів [13], або ж враховувати національні, соціокультурні та інші особливості конкретного суспільства і держави в процесі імплементації та тлумачення основних прав людини [3, с. 44-46].

Висновки. Отже, категорія «людиноцентризм» повинна стати основою ціннісно-змістовного наповнення понятійно-категоріального апарату адміністративного права. Саме її зміст повинен визначати ціннісне наповнення окремонаукових категорій адміністративного права, пов'язаних із визначенням правових способів взаємодії особи із суб'єктами публічної влади, та, власне. Таких загальноправових категорій, як: «публічна влада», «суб'єкт публічної влади» та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янов В.Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. С. 10-16.

Федорук Н.С. ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНИЙ ОРІЄНТИР РЕФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У статті проведений аналіз відповідності ціннісно-змістовного наповнення категоріально-понятійного апарату сучасного адміністративного права ідеям та принципам людиноцентризму. Зазначено, що сучасні базові поняття та категорії адміністративного права не відповідають ціннісним засадам людиноцентризму, а в сучасній адміністративно-правовій науці спостерігається лише перейменування радянських понять та категорій адміністративного права без суттєвої зміни їх змістовного наповнення. Основою ціннісного-змістовного наповнення понятійного апарату сучасного адміністративного права повинні стати наступні принципи і положення. 1) Публічна влада не розуміється як односторонній примус держави, а є повноваженням конкретного суб'єкта на здійснення певних дій чи прийняття рішень, необхідність яких визнана більшістю учасників суспільних відносин, в яких застосовуються владні повноваження. 2) Держава не є єдиним джерелом публічної влади: ними можуть бути як різноманітні наддержавні об'єднання, так і інші суб'єкти, які діють як узгоджена система різновекторних джерел публічної влади і які в сукупності забезпечують впорядкованість суспільства на всіх його рівнях. 3) Приватні фізичні і юридичні особи визнаються рівними учасниками правовідносин поряд із суб'єктами публічної адміністрації, які в якості учасників адміністративних відносин підкоряються не суб'єкту влади, а закону, так само як і ті суб'єкти владних повноважень, які вступають разом з ними у правовідносини. 4) Право розуміється не як «директива» чи припис держави, а як матеріальне відображення природного права, де суб'єкт публічної влади виступає як гарант його реалізації, а норма стає правом не тому, що акт виданий і забезпечений державою, а тому що така діяльність держави легітимована самим суспільством.

Ключові слова: людиноцентризм, публічне право, державна влада, публічний інтерес, суб'єкт публічної влади.

2. Азми Д.М. Структурное строение системы права: теоретико-методологический анализ. *Государство и право*. 2010. № 6.

3. Вершок И.Л. Правовые проблемы обеспечения основных прав человека: сборник материалов круглого стола, посвященного юбилею профессора Георгия Борисовича Шишко (Минск, 4 сентября 2015). М-во образования Респ. Беларусь. Под общ.ред. Г.А. Василевича. Минск: Колорград, 2015. С. 44-46.

4. Горбатенко В. Постмодерн і трансформація ціннісної основи людського буття. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8725/1-gorbatenko.pdf?sequence=3>

5. Горобець К.В. Ієрархія цінностей права. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. № 2(24). С. 77.

6. Курінний Є. Об'єкт та предмет українського адміністративного права: змістовна та аксіологічна сутність категорій. *Публічне право* № 1 (21) (2016) С. 48.

7. Мельник Р.С. Адміністративне право і процес: теорія та практика правозастосування : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 26.

8. Миколенко О.І. Публічний і приватний інтерес в адміністративному праві. *Правова держава*. 2016. № 24. С.104.

9. Образ общества в постмодернистской социологии. URL: <http://www.chem.msu.ru/rus/teaching/sociology/5.html>

10. Подковенко Т.О. Принцип антропоцентризма в контексті сучасного праворозуміння. *Юридичний вісник* 2(23)2012. С. 21.

11. Честнов И.Л. Политика прав человека в постсовременном мире. URL: <https://doi.org/10.17816/RJLS19087>

12. Шемшученко Ю.С. Актуальні проблеми філософії права. Проблеми філософії права. 2003. Том I. С. 7-9.

13. Rorty R. Intellectuals in Politics. Dissent. 1991. Vol. 38. P. 483-490.; Rorty R. Objectivity, Relativism and Truth. *Philosophical Papers*. Vol. 1. Cambridge, Cambridge University Press, 1991. 236 p.

Fedoruk N.S. HUMAN CENTRALISM AS A VALUE AND WORLDVIEW GUIDELINE OF REFORMING THE CONCEPTUAL APPARATUS OF ADMINISTRATIVE LAW

The article analyzes the conformity of the value-based content of the categorical-conceptual apparatus of modern administrative law to the ideas and principles of human centralism. It is noted that modern basic concepts and categories of administrative law do not correspond to the value principles of human centralism, in modern administrative and legal science, there is only a renaming of Soviet concepts and categories of administrative law without significant changes in their content. The following principles and provisions should become the basis of the value-content content of the conceptual apparatus of modern administrative law. 1) Public power is not understood as unilateral coercion of the state but is the power of a particular entity to take certain actions or decisions, the need for which is recognized by the majority of participants in public relations, in which power is exercised. 2) The state is not the only source of public power: they can be various supranational associations and other entities that operate as a coherent system of multi-vector sources of public power and which together ensure the orderliness of society at all levels. 3) Private individuals and legal entities are recognized as equal participants in legal relations along with the subjects of public administration, which as participants in administrative relations are subject not to the subject of power but to the law, as well as those subjects of power that come with them in legal relations. 4) The interest of the state (or another subject of public power) is not more important than the interest of man, because its protection ultimately aims to protect the rights of individuals. 5) Law is understood not as a “directive” or regulation of the state, but as a material reflection of natural law, where the subject of public power acts as a guarantor of its implementation. The norm becomes a right not because the act is issued and provided by the state, but because such activity of the state is legitimized by society itself. An important aspect of the transformation of the category of human centralism is the rethinking of its very essence and basic values. In particular, the values of human centralism are critically rethought both in terms of the objective impossibility of their realization in some societies and the inevitability of a subjective approach in their interpretation and application. The subjective problems of implementing the universal values of human centralism concerning a particular society or state are related to the fact that no government, especially a democratic one, can impose any values on its own. Ways to solve this problem are proposed to apply the principle of “disputation” of the current state of affairs, which is the possibility of revising it (so-called “re-description” of human rights depending on the specific situation) or take into account national, socio-cultural and other features of a particular society and state in the process of implementation and interpretation of fundamental human rights.

Key words: human centralism, public law, state power, public interest, subject of public power.